

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران
مدرسه علمیه حضرت نرجس (سلام الله عليها) شهرستان ساری

عنوان

آسیب شناسی الگوی مصرف در بانوان طلبه شهر ساری

استاد راهنما

معصومه ذاکر حمیدی

پژوهشگران

عاطفه مهدی زاده

مریم حسنی

مرضیه کاظمی

زهرا حسن زاده

۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده:

حوزه های علمیه به عنوان مکانی برای تربیت مادی و معنوی طلاب، نقش برجسته ایی دارند. خواهران طلبه نیز ضمن آشنایی با ارزشها و هنجارهای دینی و الهی در فضای معنوی حوزه ، نقش موثری در تعالی و سعادت دنیوی و اخروی خود و خانواده های خود باشند. الگوی مصرف موجود در جامعه با الگوی مصرف اسلامی فاصله زیادی دارد که طلاب و به ویژه خواهران طلبه می توانند در بهبود آن موثر باشند و در زمینه ی فرهنگ سازی در این حوزه ایفای نقش کنند. به همین سبب این تحقیق به بررسی آسیب شناسی الگوی مصرف خواهران طلبه شهر ساری پرداخته است. تحقیق از نوع توصیفی-تحلیلی و پیمایشی است. جامعه آماری کم آن که شامل خواهران طلبه می باشند، سبب شد تا نمونه گیری به صورت سرشماری انجام شود. پس از جمع آوری اطلاعات با کمک پرسشنامه محقق ساخت، با استفاده از نرم افزار spss برای تحلیل داده ها ، یافته های زیر بدست آمد: عواملی چون آشنایی با الگوهای دینی، نوع مدرک تحصیلی، آگاهی از آثار اسراف و تبذیر، اثر الگوی مصرف طلبه بر جامعه ، اثر الگوی مصرف جامعه بر طلاب، پایبندی به اعتقادات دینی و رسانه بر الگوی مصرف طلاب خواهر نقش موثری دارند اما هویت حوزوی طلاب در این امر دارای ارتباط معنی داری نبوده است.

کلید واژه ها: حوزه، حوزه علمیه، هویت حوزوی، الگوی مصرف ، اسراف ، مصرف گرایی

مقدمه:

نقش حوزه های علمیه در ادوار گوناگون تاریخی بیانگر اهمیت آنها در ساختن افراد و جوامع اسلامی دارد. خواهران طلبه نیز به عنوان یکی از ارکان خانواده و جامعه اسلامی می توانند در انتقال ارزشهای دینی و ارائه الگوهای رفتاری مناسب برای دیگران نقش تبلیغی مهمی ایفا کنند. این امر در صورتی محقق می شود که زمینه های مناسبی برای تربیت علمی و اخلاقی خواهران طلبه فراهم گردد. هدف حوزه های علمیه خواهران ساری در ترویج و اشاعه فرهنگ اسلامی و علوی در جامعه و به ویژه خواهران، تربیت علمی و اخلاقی آنان است و همچنین تربیت مبلغانی که بتوانند علاوه بر تربیت مادی و معنوی خود بر جامعه نیز موثر باشند. یکی از مسائلی که امروزه اهمیت زیادی پیدا کرده است گسترش فرهنگ تجمل گرایی و اسراف در جامعه است که از الگوهای اصیل دینی بسیار فاصله دارد. طلاب نیز مانند دیگران در این فضای نامناسب زندگی می کنند و خواه و ناخواه تحت تاثیر آن قرار می گیرند اما دسترسی آنان به منابع اصیل دینی و فضای تربیتی حوزه های علمیه در هدایت آنان از ارزشهای اصیل دینی و پیروی از الگوهای اسلامی نقش مهمی در رعایت موازین اسلامی در همه زمینه ها و به ویژه الگوی مصرف صحیح و مورد تایید فرهنگ دینی ایفا می کند که بررسی و مطالعه این امر از اهمیت خاصی برخوردار است.

در بخش اول این تحقیق که در واقع شامل طرح تفصیلی پژوه است پس از بیان مساله، اهمیت و ضرورت انجام این تحقیق، سوالات، اهداف، فرضیات، ساختار تحقیق، روش تحقیق و.... بیان گردید. در بخش دوم ضمن تعریف نظری واژگان کلیدی تحقیق، دیدگاههای قرآن کریم و روایات ائمه هدی علیهم السلام درباره اهمیت رعایت موازین اسلامی در حوزه الگوهای مصرف و کاربست آن در زندگی مطرح شد. سپس نظریات و دیدگاه های برخی از اندیشمندان برجسته اسلامی و غربی در زمینه تحقیق بیان گردید. در پایان این بخش، پیشینه تحقیقات و کارهای صورت گرفته توسط سایر اندیشمندان در پیرامون موضوع تحقیق ذکر شد.

در بخش سوم ضمن معرفی روش شناسی تحقیق و جامعه آماری و روش تجزیه و تحلیل آن، ساختن ابزار گردآوری اطلاعات یعنی پرسشنامه و سنجش اعتبار و پایایی آن و.... بیان شد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات مذکور از نرم افزار SPSS استفاده شد تا یافته ها در قالب آمار توصیفی-یعنی ارائه و توصیف جمعیت آماری تحقیق به کمک جداول و نمودارهای آماری-و آمار استنباطی-یعنی بررسی ارتباط میان متغیرهای تحقیق -ارائه گردند.

در بخش چهارم تحقیق یافته های تحقیق ارائه و معرفی شدند تا در بخش پنجم مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند و با یافته های تحقیقات مشابه که توسط دیگران انجام شده است، مورد ارزیابی قرار گرفتند. در بخش پنجم ضمن تحلیل یافته ها و بررسی فرضیه های تحقیق، راهکارها و پیشنهاداتی نیز بر خاسته از دل تحقیق، ارائه شد تا به هر چه بهتر شدن فرهنگ مصرف در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی مفید واقع شود انشا... .

فهرست مطالب

چکیده.....	۳
مقدمه تحقیق.....	ب
فهرست مطالب.....	ج
فهرست جداول تحقیق.....	و
فهرست نمودارهای تحقیق.....	ط
بخش اول تحقیق: کلیات.....	۱
۱-۱- مقدمه.....	۲
۱-۲- تبیین مسئله.....	۲
۱-۳- پیشینه تحقیق.....	۳
۱-۴- اهداف و ضرورت تحقیق.....	۴
۱-۵- چارچوب و مبانی نظری تحقیق.....	۵
۱-۶- سوالات تحقیق.....	۶
۱-۶-۱- سوالات اصلی تحقیق.....	۶
۱-۶-۲- سوالات فرعی تحقیق.....	۷
۱-۷- فرضیات تحقیق.....	۶
۱-۷-۱- فرضیات اصلی تحقیق.....	۶
۱-۷-۲- فرضیات فرعی تحقیق.....	۷
۱-۸- ساختار تحقیق.....	۷

فهرست منابع

- قرآن کریم
- نهج البلاغه
- نهج الفصاحه
- صحیفه سجادیه

۱- ادیب، یوسف، تاجور، آذر و پورطهماسبی، سیاوش، نقش زن ایرانی در اصلاح الگوی مصرف و ارائه راهکار، مهندسی فرهنگی، ۱۳۸۸

۲- ادیانی، سید یونس، اصلاح الگوی مصرف در قرآن و سنت، مرکز پژوهش های مجلس، ۱۳۸۱

۳- باقری اصل، حیدر، راهبردهای فقهی الگوی مصرف ایرانیان، مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی، شماره ۲، ۱۳۹۱

۴- پویا، علی رضا، نقش رسانه های جمعی در اصلاح الگوی مصرف، پژوهش های ارتباطی، شماره ۶۲، ۱۳۸۹

۵- تاری، فتح الله و غلامی باغی، سعید، تأثیر فرهنگ بر الگوی مصرف در کشور و راهکارهای بهبود آن، مهندسی فرهنگی، شماره ۵۳ و ۵۴، ۱۳۹۰

۶- حاجی صادقی، عبدالله، اصول الگوی مصرف اسلامی، چاپ اول، قم: زمزم هدایت، ۱۳۸۸

۷- حسنی، حسین و عبداللهیان حمید، تبلیغات تجاری و مصرف گرایی، پژوهش های ارتباطی شماره ۶۹، ۱۳۸۹

- ۸- حمیدی، نفیسه و فرجی، مهدی، سبک زندگی و پوشش زنان در تهران، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، شماره اول، ۱۳۸۶
- ۹- خامنه‌ای، سیدعلی، زن و بازیابی هویت حقیقی، چاپ ششم، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۳۹۱
- ۱۰- خویی نژاد، غلامرضا، روشهای پژوهش در علوم تربیتی. تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۰
- ۱۱- دلاور، محمد، روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی، تهران: نشر ویرایش، ۱۳۹۰
- ۱۲- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن، ترجمه حسین خداپرست، چاپ چهارم، قم: دفتر نشر نوید اسلام، ۱۳۸۷
- ۱۳- رحمانی، محمد، نگاه فقهی ملا احمد نراقی به اسراف، فقه اهل بیت، شماره ۲۹، ۱۳۸۱
- ۱۴- رستگاران، علی‌رضا، تجمل‌گرایی از دیدگاه اسلام، چاپ اول، قم: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، ۱۳۸۲
- ۱۵- زارع شاه‌آبادی و همکاران، بررسی تأثیر عوامل اجتماعی- فرهنگی بر الگوی مصرف انرژی در خانوارهای شهر یزد، پژوهش‌های برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری انرژی، شماره ۳، ۱۳۹۲
- ۱۶- زمانی محجوب، حبیب، الگوی مصرف در آیات و روایات، فصلنامه مربیان، شماره ۳۲، ۱۳۸۸
- ۱۷- ستوده، هدایت اله، آسیب شناسی اجتماعی (جامعه شناسی انحرافات)، تهران: نشر آوای نور، ۱۳۸۵
- ۱۸- سهیلی، کیومرث و حسینیان، سید میثم، الگوی مصرف اسلامی محدودیت‌ها و مفروضات، مطالعات اقتصاد اسلامی، شماره ۵، ۱۳۸۹
- ۱۹- سیدی‌نیا، سیداکبر، مصرف و مصرف‌گرایی از منظر اسلام و جامعه‌شناسی اقتصادی، اقتصاد اسلامی، شماره ۳۴، ۱۳۸۸

- ۲۰- شیخ الاسلامی، محمدحسن و عسگریان، محسن، رسانه، هویت و الگوی مصرف: رویکرد نظری، پژوهش‌های ارتباطی، شماره ۶۲، ۱۳۸۹
- ۲۱- صادقی مال‌امیری، منصور، طراحی مدل تحلیل رفتار مصرف‌کننده بر اساس آموزه‌های اسلام، اندیشه مدیریت راهبردی، شماره اول، ۱۳۹۲
- ۲۲- صدوق ابن بابویه، من لایحضره الفقیه، ترجمه علی‌اکبر غفاری، تهران: صدوق، ۱۳۶۷
- ۲۳- عالم‌زاده نوری، محمد، سیمای آرمانی طلبه در نگاه مقام معظم رهبری مد ظله العالی، چاپ ششم، قم: بوستان کتاب، ۱۳۹۱
- ۲۴- عبدالرحمن بن خلدون، مقدمه ابن خلدون، ترجمه محمد پروین گنابادی، چاپ هشتم، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۵
- ۲۵- عبدالملکی، جعفر و آقاپور، مهدی، رسانه ملی و الگوی مصرف در ایران، پژوهش‌های ارتباطی، شماره ۶۲، ۱۳۸۹
- ۲۶- علیخواه، فردین، رسانه و مصرف‌گرایی (تحلیل دو آگهی تجاری صدا و سیما از منظر نشانه‌شناسی)، ۱۳۹۰
- ۲۷- عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، چاپ دوم، تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۱
- ۲۸- غلامرضایی، علی‌اصغر، مبانی مصرف‌گرایی در دنیای جدید و اصول مصرف در اسلام با تأکید بر رسانه ملی، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، شماره ۶۱، ۱۳۸۹
- ۲۹- فرامرزی، احمد، جوادی، محسن و جوادی، محمد، اسراف و تبذیر، ماهیت عوامل و پیامدها، پژوهش‌های اخلاقی، شماره ۸، ۱۳۹۱
- ۳۰- فراهانی‌فرد، سعید، اصلاح الگوی مصرف و محیط زیست، اقتصاد اسلامی، شماره ۳۴، ۱۳۸۸

- ۳۱- فرمehنی فراهانی، محسن و همتهی فر مجتهبی، تهیین مبانی، اصول و روشهای اصلاح الگوی مصرف با تأکید بر متون اسلامی، تربیت اسلامی، شماره ۱۰، ۱۳۸۹
- ۳۲- کارپرور، ریحانه، زنان و اصلاح الگوی مصرف، فصلنامه مطالعات زنان و خانواده، ۱۳۹۰
- ۳۳- کریمی قهی، محمدتقی و زادسر، زینب، سنجش بررسی رابطه دین داری و سبک زندگی (مطالعه موردی زنان ۲۰ ساله و بیش تر ساکن شهر تهران)، زن در فرهنگ و هنر، شماره ۱، ۱۳۹۲
- ۳۴- کلانتری، علی اکبر، اسلام و الگوی مصرف، چاپ اول، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۴
- ۳۵- مجدی، علی اکبر، صدرنبوی، رامپور، بهروان، حسین و هوشمند، محمود، سبک زندگی جوانان ساکن شهر مشهد و رابطه آن با سرمایه فرهنگی و اقتصادی والدین، علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، شماره ۲، ۱۳۸۹
- ۳۶- محسنی زنوزی، سیدجمال الدین و جوهری سلماسی، پریسا، تهیین الگوی مصرف در اسلام، راهبرد توسعه، شماره ۳۱، ۱۳۹۱
- ۳۷- مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، بایدها و نبایدهای مصرف، چاپ اول، ویراستار محمدصادق دهقان، ناشر دفتر عقل، ۱۳۸۸
- ۳۸- مطهری، مرتضی، نظام حقوق زن در اسلام، چاپ شصتم، تهران: صدرا، ۱۳۹۱
- ۳۹- معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، چاپ اول، جلد اول، تهران: آدنا، ۱۳۸۱
- ۴۰- موحد، مجید، عباسی شوازی، محمدتقی و مرحمتی، ندا، رسانه، جنسیت و مصرف گرایی، مطالعات راهبردی زنان، شماره ۴۷، ۱۳۸۹
- ۴۱- موسایی، میثم، نقش فرهنگ بر الگوی مصرف، اقتصاد اسلامی، شماره ۳۴، ۱۳۸۸

۴۲- وارسته‌فر افسانه و مختاری هانیه، بررسی الگوی مصرف نزد زنان شهر تهران، فصلنامه پژوهش اجتماعی، ۱۳۸۸

۴۳- وصیت نامه موضوعی امام خمینی(ره)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، ۱۳۷۷